

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-12-76-26>

УДК 61+378+378.147

Саган Н.Т.

Івано-Франківський національний медичний університет

РОЛЬ СТУДЕНТСЬКОГО НАУКОВОГО ГУРТКА КАФЕДРИ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ В ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОГО ЛІКАРЯ: МИНУЛЕ, ТЕПЕРІШНЄ, МАЙБУТНЄ

Анотація. У статті визначено роль студентського анатомічного наукового гуртка для підвищення професійного рівня студента, розвитку самостійності, що є основою компетенції майбутнього лікаря та дає можливість без сторонньої допомоги, спираючись на знання, професійні вміння, набутий досвід ставити конкретні завдання та досягати поставленої мети. У дослідженні проаналізовано історію розвитку знань про студентський науковий гурток, основні види його діяльності. Особливу роль надано науково-дослідницькій роботі студентів. Автором оцінено роль анатомічного гуртка при кафедрі анатомії людини ІФНМУ, сімдесятирічний досвід роботи якого свідчить про його значний внесок у становленні професійності лікаря, що дасть можливість в подальшому формувати науковий потенціал та створювати і підтримувати традиції наукових шкіл.

Ключові слова: студент, студентський науковий гурток, студентський анатомічний гурток, науково-дослідницька робота, професійні якості.

Sahan Nazar

Ivano-Frankivsk National Medical University

THE ROLE OF STUDENTS' SCIENTIFIC CIRCLE AT THE HUMAN ANATOMY DEPARTMENT IN THE DEVELOPMENT OF QUALIFIED DOCTOR: PAST, PRESENT, FUTURE

Summary. The article defines the role of students' scientific circle on anatomy in professional development and self-sufficiency of the student, which is the basis of the future doctor's competence and gives the opportunity to set specific tasks and achieve the identified goals without anybody's assistance basing on one's own knowledge, professional skills, and gained experience. The study analyzes the timeline and students' awareness about the scientific circle, as well as its main activities. The doctrine of student anatomical circles came into sharp focus in the post-war period. The following types of university circles have been established: departmental with a large number of students (1-4-year students), circles with the participation of a small number of students engaged in advanced study of some scientific issues, interdepartmental students' scientific circles, and circles focused on students' training for post-graduate study. Special role is given to students' scientific research work. Students' scientific research work consists of two components. The first component involves scientific studies which are part of the educational process and fall under the curriculum, the so-called individual work of students. Another component is extra-curricular research work, that is the opportunity to be engaged in the students' scientific circle. The author has evaluated the role of the students' anatomical circle functioning at the department of human anatomy of IFNMU. The Department of Human Anatomy of Ivano-Frankivsk National Medical University began its history in 1945, just after the end of the World War II. At the same time, the students' anatomical circle was established, and its major task was to deepen students' knowledge. Its seventy-year work experience testifies to its significant contribution to the development of doctor's competence, thus making it possible for the department to conduct students' training in two directions: basic and advanced. The latter direction allows to work individually with motivated, professionally oriented students, who are likely to gain precedence at the university, allowing them to further develop their scientific potential and create and maintain the traditions of their scientific schools.

Keywords: student, students' scientific circle, students' anatomical circle, scientific research work, competency.

Постановка проблеми. В сучасному розвитку освітнього процесу особливе місце займає науково-дослідницька робота студентів, яка є основою в подальшому розвитку лікаря. Науково-дослідницькою роботою під час набуття освіти лікаря можна займатись у студентських наукових гуртках при кафедрах. В студентських наукових гуртках студенти-медики поряд з підвищенням свого професійного рівня розвивають самостійність, як особисту якість, що є основою компетенції майбутнього лікаря та дає можливість без сторонньої допомоги, спираючись на знання, професійні вміння, набутий досвід ставити конкретні завдання та досягати поставленої мети.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вчення про студентські анатомічні гуртки набули особливої ваги в післявоєнний період [3, с. 41].

Якщо прослідкувати історію розвитку студентських наукових гуртків у післявоєнний період можна відмітити, що першим законодавчим актом був наказ МО УРСР «Про стан і заходи щодо поліпшення науково-дослідної роботи у вузах УРСР» (1948 р.). При складанні планів роботи студентського гуртка або ж вибираючи напрям його розвитку викладачі старались враховувати такі основні аспекти: специфіку діяльності майбутніх фахівців, специфіку гуртків, тематику наукових досліджень кафедр, наукових керівників і студентів, тематику НДРС у ВНЗ. У цей період робота в наукових гуртках набирала певної системності. Найпоширенішими видами студентської наукової роботи в даний період були: випуск студентських стінгазет, огляди новинок літератури, проведення засідань [4, с. 115–116], обговорення студентських

виступів, залучення студентів до експериментальної роботи [4, с. 19]. Були визначені наступні типи гуртків в університетах: кафедральні з великою кількістю студентів (1-4 курси), гуртки за участі невеликої кількості студентів, які б займалися поглибленим вивченням наукової проблематики, міжкафедральні студентські наукові гуртки, гуртки, які працювали над підготовкою студентів до аспірантури [4, с. 275]. «Програма роботи кожного наукового гуртка включала в себе питання методики наукових досліджень. Крім того, студенти оволодівали методикою наукових досліджень у ході вивчення спеціальних дисциплін. Кожен студент щорічно виконував один реферат з суспільних наук та один із спеціальності» [5, с. 54]. У той час виникла ідея прирівнювати заняття в науковому гуртку до академічних занять [5, с. 55]. Наукові гуртки залишаються найбільш поширеною формою роботи зі студентською молоддю в класичних університетах і сьогодні.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На даному етапі, незважаючи на стрімкий розвиток науки та педагогічного процесу, пріоритетним залишається професійний розвиток студентів під час навчання у ВУЗі. Знання про діяльність студентських гуртків формувались століттями, однак аналіз наукової літератури дав змогу встановити суперечності між значенням науково-дослідницької роботи студентів та вагою виховної роботи в формуванні професійних навичок майбутніх лікарів.

Мета статті. На основі вищевикладеного можна сформулювати завдання даної статті, які полягають в дослідженні особливостей формування професійних здібностей студентів-медиків за допомогою студентського наукового гуртка при кафедрі анатомії людини.

Виклад основного матеріалу дослідження. Медична лікувальна справа потребує високого добросовісного, серйозного відношення до своїх професійних обов'язків. В роботі лікаря огріхів не може бути. Незначний огріх або відступ від прийнятих медичних правил та вимог, може призвести до великих ускладнень, які є загрозою життю людини. Тому, починаючи з перших днів навчання на кафедрі, значну увагу приділяють серйозному, добросовісному відношенню студентів до навчання, підвищуючи таким чином відчуття відповідальності. Одним з етапів до професійного зростання є організація і робота студентського наукового гуртка. Студентський науковий гурток в університеті – це організаційне формування на кафедрі, яке утворене студентами факультетів університету, основною метою якого є відбір найбільш талановитих, здібних, організованих, схильних до науково-дослідницької роботи студентів [2, с. 87].

Основними напрямками діяльності студентського наукового анатомічного гуртка є: виготовлення анатомічних препаратів та науково-дослідницька робота. Науково-дослідницька робота студентів складається з двох складових. Першою складовою є наукові дослідження, які входять в освітній процес і є частиною навчального плану студентів, так звана індивідуальна робота студентів. Іншою складовою є науково-дослідницька робота у позаурочний час, тобто можливість займатися в студентському науковому гуртку [5, с. 54]. Основними формами діяльності студентського

наукового гуртка є наукові засідання, зустрічі з провідними вченими та дослідниками, написання рефератів, доповіді, виступи на наукових конференціях, індивідуальна наукова робота з викладачем, оволодіння навичками проведення експерименту, аналіз результатів дослідження, виготовлення наочних посібників. Студенти засвоюють методики відповідно до проблематики наукових напрямків кафедри [1, с. 79]. Вони навчаються не тільки користуватися науковою літературою, але привикають грамотно пропагувати наукові та медичні знання серед населення, що є дуже важливим в профілактичних заходах.

Однак, використання студентів в якості робочої сили для виконання науково-дослідницьких робіт, які виконуються викладачами кафедри є шкідливою практикою і породжує безвідповідальність, стерилізує творче мислення і породжує невірне тлумачення про творчий процес.

Кафедра анатомії людини Івано-Франківського національного медичного університету розпочала свою історію в 1945 році, відразу після закінчення Другої світової війни. В той же час почав функціонувати анатомічний гурток, основний напрямком якого був поглиблювати знання студентів. Діяльність студентського анатомічного гуртка була заснована на праці студентів, які цікавилися не тільки базовими знаннями будови тіла людини, але й більш глибоко цікавились анатомією. Також в період становлення медичного інституту виникла необхідність створення матеріального фонду кафедри. В цьому процесі студенти-гуртківці приймали найбільш активну участь: малювали таблиці, виготовляли музейні й навчальні препарати. На кафедрі анатомії був створений потужний музей макро- мікропрепаратів, яким і до сьогоднішнього дня гордяться колектив кафедри (рис. 1). Студенти-гуртківці отримували свої перші навички трудової діяльності. Більше того, багато гуртківців після закінчення навчання посвятили себе не тільки науковій, але й педагогічній діяльності в Alma mater. Для деяких студентів науково-дослідницька робота в гуртку привідкрила двері в велику науку. З числа гуртківців вийшли такі доктори наук як Шутка Б.В., Дельцова О.І., Дацун І.Г., Шевчук М.Г., Жураківська О.Я.

Найбільшого свого розвитку студентський науковий гурток набув, коли завідувачем кафедри став професор Шутка Богдан Васильович. Замість окремих реферативних повідомлень, більшість студентських робіт стали виконуватися по загальній проблематиці «Морфофункціональний стан мікроциркуляторного русла і тканинних елементів різних органів і тканин під впливом зовнішніх чинників». В цей період анатомічний студентський гурток користувався великою популярністю серед студентів. Щорічно в гурток записувалося більше 20 студентів. Гуртківці неодноразово займали призові місця на олімпіадах, студентських наукових конференціях.

І надалі робота студентського анатомічного гуртка здійснюється по всіх напрямках анатомічної науки: від освоєння техніки препарування до вивчення найсучасніших методів дослідження. Особливо вдалі анатомічні препарати, виконані студентами під керівництвом викладачів, поповнюють базу музею кафедри анатомії людини (рис. 2). Значною увагою користується науково-

Рис. 1. Анатомічний музей на кафедрі анатомії людини Івано-Франківського національного медичного університету

Джерело: розроблено автором

дослідницька і експериментальна робота на базі лабораторій кафедри (рис. 3).

Результати активно обговорюються на засіданнях гуртка, а також доповідаються на симпозиумах, конференціях, в тому числі за кордоном.

Висновки і пропозиції. Сімдесятирічний досвід роботи анатомічного наукового студентського гуртка свідчить про його значний внесок у становленні професійності лікаря, одночасно давши кафедрі можливість вести навчання в двох напрямках: базовому і поглибленому. Останній

напрямок дозволяє індивідуально працювати з ціленаправленими, професійно орієнтованими студентами, які будуть займати першість в університеті, що дасть можливість в подальшому формувати науковий потенціал та створювати і підтримувати традиції наукових шкіл.

Наше дослідження не є вичерпним по даній темі. В майбутньому необхідно визначити та обґрунтувати основні етапи та методики становлення професійності та особистості студента в роботі студентського наукового гуртка.

Рис. 2. Анатомічні препарати виготовлені учасниками студентського анатомічного гуртка на кафедрі анатомії людини Івано-Франківського національного медичного університету

Джерело: розроблено автором

Рис. 3. Науково-дослідницьке засідання студентського анатомічного гуртка на базі лабораторій кафедри анатомії людини Івано-Франківського національного медичного університету

Джерело: розроблено автором

Список літератури:

1. Артемова Л. Педагогіка і методика вищої школи : навч.-метод. посібник. Київ : Кондор, 2012. 272 с.
2. Білостоцька О.В. Науковий гурток як засіб формування професійних якостей майбутніх вчителів. *Педагогічні науки*. 2016. Том 1. С. 86–91.
3. Дмитришин О. Науковий гурток – основна форма організації студентської науки в класичних університетах України (друга половина ХХ ст.). *Гірська школа українських Карпат*. 2016. № 14. С. 40–43.
4. Інформація про роботу студентських наукових гуртків. ЦДАВОВУУ. Ф. 166. Оп. 15. Спр. 6050. 279 арк.
5. Касьяненко М.Д. Оволодіваючи дослідницькими навиками. *Вестник высшей школы*. 1976. № 12. С. 96.

References:

1. Artemova, L. Pedagogika i metodyka vyshchoi shkoly: navch.-metod. posibnyk. Kyiv: Kondor, 2012. 272 s.
2. Bilostotska, O.V. Naukovyi hurtok yak zasib formuvannia profesiinykh yakosteï maibutnykh vchyteliv. *Pedahohichni nauky*. 2016. Tom 1. S. 86–91.
3. Dmytryshyn, O. Naukovyi hurtok – osnovna forma orhanizatsii studentskoi nauky v klasychnykh universytetakh Ukrainy (druha polovyna XX st.). *Hirska shkola ukrainykykh Karpat*. 2016. № 14. S. 40–43.
4. Informatsiia pro robotu studentskykh naukovykh hurtkiv. TsDAVOVUU. F. 166. Op. 15. Spr. 6050. 279 ark.
5. Kasianenko, M. D. Ovolodivaiuchy doslidnytskymy navykamy. *Vestnyk vysshei shkoly*. 1976. № 12. S. 96.